Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kymmenes jaosto)

11 päivänä kesäkuuta 2020*

Ennakkoratkaisupyyntö – Julkiset rakennusurakat ja julkiset tavara- ja palveluhankinnat – Direktiivi 2014/24/EU – Julkisia palveluja koskeva hankintamenettely – Arkkitehtuuri- ja insinööripalvelut – 19 artiklan 1 kohta ja 80 artiklan 2 kohta – Kansallinen lainsäädäntö, jossa rajataan mahdollisuus osallistua menettelyyn vain tietyssä oikeudellisessa muodossa perustettuihin talouden toimijoihin

Asiassa C-219/19,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazion alueellinen hallintotuomioistuin, Italia) on esittänyt 16.1.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 11.3.2019, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Parsec Fondazione Parco delle Scienze e della Cultura

vastaan

Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti ja

Autorità nazionale anticorruzione (ANAC),

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kymmenes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja I. Jarukaitis sekä tuomarit E. Juhász (esittelevä tuomari) ja M. Ilešič,

julkisasiamies: P. Pikamäe,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Parsec Fondazione Parco delle Scienze e della Cultura, edustajinaan A. Pontenani ja I. Cecchi, avvocati,

– Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan C. Pluchino, avvocato dello Stato,

– Euroopan komissio, asiamiehinään G. Gattinara, P. Ondrůšek ja L. Haasbeek,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta 26.2.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/24/EU (EUVL 2014, L 94, s. 65) johdanto-osan 14 perustelukappaleen, 19 artiklan 1 kohdan ja 80 artiklan 2 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Parsec Fondazione Parco delle Scienze e della Cultura (jäljempänä Parsec) ja toisaalta Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti (infrastruktuuri- ja liikenneministeriö) ja Autorità nazionale anticorruzione (ANAC) (kansallinen korruption torjunnasta huolehtiva viranomainen, Italia) ja joka koskee päätöstä, jolla ANAC on hylännyt Parsecin hakemuksen tulla kirjatuksi sellaisten insinööriyhtiöiden ja elinkeinonharjoittajien kansalliseen rekisteriin, jotka saavat tarjota arkkitehtuuri- ja insinööripalveluja.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 2014/24 johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Olisi selvennettävä, että ’talouden toimijoiden’ käsitettä olisi tulkittava laajasti sisällyttäen siihen kaikki henkilöt ja/tai yksiköt, jotka tarjoavat markkinoilla rakennusurakoiden toteuttamista, tuotteiden toimittamista tai palvelujen suorittamista, riippumatta oikeudellisesta muodosta, jossa ne ovat päättäneet toimia. Näin ollen kaikkien julkisten tai yksityisten yritysten, sivuliikkeiden, tytäryhtiöiden, kumppanuuksien, osuuskuntien, osakeyhtiöiden, korkeakoulujen ja muun muotoisten yksiköiden, jotka eivät ole luonnollisia henkilöitä, olisi sisällyttävä talouden toimijan käsitteeseen riippumatta siitä, ovatko ne ’oikeushenkilöitä’ kaikissa olosuhteissa.”

4 Kyseisen direktiivin 2 artiklan, jonka otsikko on ”Määritelmät”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan

– –

10. ‘talouden toimijalla’ luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä tai julkista yksikköä tai tällaisten henkilöiden ja/tai yksiköiden ryhmää, yritysten mahdolliset tilapäiset yhteenliittymät mukaan lukien, joka tarjoaa markkinoilla rakennustöiden ja/tai -urakoiden toteuttamista, tavaroiden toimittamista tai palvelujen suorittamista;

– –”

5 Mainitun direktiivin 19 artiklan, jonka otsikko on ”Talouden toimijat”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Talouden toimijoita, jotka sen jäsenvaltion lain mukaan, johon ne ovat sijoittautuneet, saavat tarjota kyseisiä palveluita, ei saa hylätä pelkästään sillä perusteella, että sen jäsenvaltion lain mukaan, jossa hankintasopimus tehdään, niiden olisi oltava joko luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä.

Jos on kyse palveluhankintasopimuksista ja rakennusurakkasopimuksista tai tavarahankintasopimuksista, joihin kuuluu myös palveluja tai kokoamis- ja asennustöitä, oikeushenkilöt voidaan kuitenkin velvoittaa ilmoittamaan tarjouksissaan tai osallistumishakemuksissaan hankintasopimuksen toteuttamisesta vastaavien henkilöiden nimet ja ammattipätevyydet.”

6 Saman direktiivin 80 artiklassa, jonka otsikkona on ”Suunnittelukilpailujen järjestämistä ja osallistujien valintaa koskevat säännöt”, säädetään seuraavaa:

”1. Suunnittelukilpailuja järjestäessään hankintaviranomaisten on sovellettava menettelyjä, jotka on mukautettu I osaston ja tämän luvun säännöksiin.

2. Suunnittelukilpailuun osallistumista ei saa rajoittaa

a) jäsenvaltion alueeseen tai alueen osaan;

b) sillä perusteella, että sen jäsenvaltion lain mukaan, jossa kilpailu järjestetään, osallistujien on oltava joko luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä.

3. Jos suunnittelukilpailun osallistujien määrä on rajoitettu, hankintaviranomaisten on vahvistettava selkeät ja syrjimättömät valintaperusteet. Osallistumaan kutsuttavien ehdokkaiden määrän on joka tapauksessa oltava riittävä todellisen kilpailun varmistamiseksi.”

Italian oikeus

7 Käyttöoikeussopimusten tekemisestä annetun direktiivin 2014/23/EU, julkisista hankinnoista annetun direktiivin 2014/24/EU ja vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun direktiivin 2014/25/EU täytäntöönpanosta sekä julkisia rakennusurakoita sekä palvelu- ja tavarahankintoja koskevan voimassa olevan lainsäädännön uudelleenjärjestelystä 18.4.2016 annettu asetus nro 50 (decreto legislativo n. 50 – Attuazione delle direttive 2014/23/UE, 2014/24/UE e 2014/25/UE sull’aggiudicazione dei contratti di concessione, sugli appalti pubblici e sulle procedure d’appalto degli enti erogatori nei settori dell’acqua, dell’energia, dei trasporti e dei servizi postali, nonché per il riordino della disciplina vigente in materia di contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture) (GURI nro 91, 19.4.2016, Supplemento ordinario) muodostaa julkisia hankintoja koskevan koodeksin (Codice dei contratti pubblici).

8 Kyseisen koodeksin 45 §:ssä määritellään yleisesti julkisiin hankintamenettelyihin osallistumiseen oikeutetun talouden toimijan käsite, kun taas 46 §:ssä säädetään arkkitehtuuri- ja insinööripalveluja koskevasta erityisestä järjestelmästä. Mainitussa 46 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Arkkitehtuuri- ja insinööripalvelujen hankintamenettelyihin saavat osallistua

a) insinööri- ja arkkitehtuuripalvelujen tarjoajat: yksittäiset tai yhteen liittyneet elinkeinonharjoittajat, b kohdassa tarkoitetut elinkeinonharjoittajien yhtiöt, c kohdassa tarkoitetut insinööriyhtiöt, konsortiot, eurooppalaiset taloudelliset etuyhtymät ja edellä mainittujen tahojen väliset tilapäiset ryhmät, jotka tarjoavat markkinoilla toimiville julkisille ja yksityisille toimeksiantajille insinööri- ja arkkitehtuuripalveluja sekä niihin liittyviä teknisiä ja hallinnollisia palveluja ja kyseiseen toimintaan liittyviä taloudellisia ja rahoituksellisia toteutettavuustutkimuksia, mukaan lukien, siltä osin kuin on kyse irtainten esineiden ja arkkitehtuurilla koristeltujen tilojen entisöintiin ja kunnossapitoon liittyvistä toimenpiteistä, henkilöt, joilla voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti on kulttuuriesineiden entisöijän ammattipätevyys;

b) elinkeinonharjoittajien yhtiöt: yhtiöt, jotka on perustettu yksinomaan sellaisten elinkeinonharjoittajien välillä, jotka on kirjattu voimassa olevissa ammatillisissa säännöstöissä määrättyihin ammattikuntiin, siviililain V kirjan V osaston II, III ja IV luvuissa tarkoitettujen henkilöyhtiöiden muodossa tai siviililain V kirjan VI osaston I luvussa tarkoitettujen osuuskuntamuotoisten yhtiöiden muodossa ja jotka tarjoavat yksityisille ja julkisille toimeksiantajille insinööri- ja arkkitehtuuripalveluja, kuten toteutettavuustutkimuksia, tutkimuksia, konsultaatioita, rakennustöiden suunnittelu- ja johtotöitä, teknisiä ja taloudellisia toteutettavuustutkimuksia tai ympäristövaikutustutkimuksia;

c) insinööriyhtiöt: siviililain V kirjan V osaston V, VI ja VII luvuissa tarkoitetut pääomayhtiöt tai siviililain V kirjan VI osaston 1 luvussa tarkoitetut osuuskuntamuotoiset yhtiöt, jotka eivät täytä elinkeinonharjoittajien yhtiöiden edellytyksiä ja jotka suorittavat toteutettavuustutkimuksia, tutkimuksia, konsultaatioita, rakennustöiden suunnittelu- ja johtotöitä, teknisiä ja taloudellisia toteutettavuustutkimuksia tai vaikuttavuustutkimuksia ja kyseisten palvelujen suorittamiseen liittyvien tavaroiden tuotantotoimintaa;

d) yhteisen hankintasanaston (CPV) koodeilla 74200000-1–74276400-8 ja 74310000-5–74323100-0 sekä 74874000-6 yksilöityjen insinööri- ja arkkitehtuuripalvelujen tarjoajat, jotka ovat sijoittautuneet toisiin jäsenvaltioihin ja jotka on perustettu kyseisessä maassa voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti;

e) edellä a–d kohdassa tarkoitettujen henkilöiden muodostamat tilapäiset ryhmät;

f) elinkeinonharjoittajien yhtiöiden ja insinööriyhtiöiden väliset pysyvät ryhmät, myös sekamuotoiset, jotka muodostuvat vähintään kolmesta jäsenestä, jotka ovat toimineet insinööri- ja arkkitehtuuripalvelujen alalla.

2. Voidakseen osallistua 1 momentissa tarkoitettuihin hankintamenettelyihin yhtiöt voivat viiden vuoden kuluessa perustamisestaan osoittaa täyttävänsä hankintailmoituksessa asetetut taloudellis-rahoitukselliset ja teknis-organisatoriset edellytykset, mukaan lukien yhtiön yhtiömiehiä koskevat edellytykset silloin, kun yhtiö on perustettu henkilöyhtiöksi tai osuuskuntamuotoiseksi yhtiöksi, tai yhtiön teknistä johtoa ja toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa olevia ammattilaisia silloin, kun yhtiö on perustettu pääomayhtiöksi.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

9 Parsec on Italian siviililain (codice civile) mukaan perustettu yksityisoikeudellinen ja voittoa tavoittelematon säätiö.

10 Kyseisen säätiön kotipaikka on Pratossa (Italia), ja sääntöjensä mukaan se muun muassa tutkii luonnonkatastrofeja, ennustaa ja ehkäisee riskiolosuhteita, toteuttaa ympäristöön ja alueeseen liittyvää suunnittelua, hallinnointia ja seurantaa ja täyttää eräitä väestön- ja luonnonsuojeluun liittyviä tehtäviä. Se on perustanut yhteyteensä seismologian ”havaintoaseman”, joka tekee jatkuvaa yhteistyötä Istituto nazionale di geofisica e vulcanologian (kansallinen geofysiikan ja vulkanologian laitos, Italia) kanssa. Kyseisen havaintoaseman kautta Parsec hallinnoi seismisen toiminnan mittausasemien verkostoa, tekee yhteistyötä yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa ja tarjoaa seismisten riskien hallintaan, väestönsuojeluun ja aluesuunnitteluun liittyviä palveluja lukuisille kunnille ja paikallisyhteisöille. Parsecin toiminnasta huolehtii sen henkilöstö, joka koostuu alan korkeasti koulutetuista asiantuntijoista.

11 Voidakseen osallistua tarjouspyyntömenettelyihin, jotka koskivat alueen seismiseen riskiin perustuvaa luokittelua koskevan palvelun hankintaa, Parsec haki kirjaamistaan ANAC:n ylläpitämään rekisteriin toimijoista, jotka saavat tarjota insinööri- ja arkkitehtuuripalveluja. Koska Parsec ei kuulunut

yhteenkään julkisia hankintoja koskevan koodeksin 46 §:n 1 momentissa tarkoitetuista talouden toimijoiden luokista, ANAC teki kirjaamishakemuksen hylkäävän päätöksen, josta Parsec valitti ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen eli Tribunale amministrativo regionale per il Lazioon (Lazion alueellinen hallintotuomioistuin, Italia).

12 Infrastruktuuri- ja liikenneministeriö ja ANAC esittävät kyseisessä tuomioistuimessa alustavasti, ettei se, ettei Parsecia kirjattu ANAC:n ylläpitämään rekisteriin julkisia hankintoja koskevan koodeksin 46 §:ssä tarkoitetuista talouden toimijoista, estänyt Parsecin osallistumista asianomaisten palvelujen hankintaa koskeviin tarjouspyyntömenettelyihin.

13 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa ensiksi, että palvelut, joista siinä vireillä olevassa asiassa on kyse, eli seismologiaan ja alueiden luokitteluun seismisen riskin perusteella liittyvät palvelut, kuuluvat julkisia hankintoja koskevassa koodeksissa tarkoitettuihin arkkitehtuuri- ja insinööripalveluihin. Mainittujen palvelujen suorittamisen osalta kyseinen tuomioistuin toteaa, että julkisia hankintoja koskevan koodeksin 46 §:ssä annetaan oikeus osallistua tarjouspyyntömenettelyihin vain tietyille toimijoiden luokille, joihin eivät kuulu voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, kuten Parsec. Tämä perustuu kansallisen tuomioistuimen mukaan siihen, että koska kyseisillä yhteisöillä ei ole mahdollisuutta kirjautua ANAC:n ylläpitämään rekisteriin, hankintaviranomaisen on mahdotonta tarkistaa tällaisten yhteisöjen, jotka haluavat jättää tarjouksen, ammatillisia ominaisuuksia.

14 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo toiseksi, että kyseinen erityissääntö, josta aiheutuu julkisia hankintoja koskevan koodeksin 45 §:ssä olevan talouden toimijan käsitteen ulottuvuuden kaventuminen, on mahdollista perustella ammattitaidon korkealla tasolla, jota tarjoajilta edellytetään, jotta voidaan taata tarjoajien suorittamien palvelujen laatu, ja ”olettamalla” siitä, että tällaisia palveluja jatkuvasti, ammattimaisesti ja korvausta vastaan tarjoavat henkilöt ovat todennäköisemmin harjoittaneet toimintaansa keskeytyksettä ja osallistuneet ammatilliseen täydennyskoulutukseen.

15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa kolmanneksi 23.12.2009 annettuun tuomioon CoNISMa (C-305/08, EU:C:2009:807), jossa unionin tuomioistuin on todennut unionin oikeuden kanssa yhteensopimattomaksi Italian lainsäädännön, jossa kiellettiin yksikköjä, jotka eivät ensisijaisesti tavoittele voittoa, osallistumasta julkista hankintaa koskevaan menettelyyn, vaikka tällaiset yksiköt saivat tarjota kyseisen hankinnan kohteena olevia palveluja. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että vaikka Italian lainsäätäjä on sisällyttänyt julkisia hankintoja koskevan koodeksin 45 §:ään, jossa määritellään yleisesti käsite ”talouden toimija”, kyseisen käsitteen laajan määritelmän, jonka unionin tuomioistuin on vahvistanut mainitussa tuomiossa, se on säätäessään kyseisen koodeksin 46 §:n valinnut tiukemman määritelmän arkkitehtuuri- ja insinööripalvelujen osalta.

16 Kun otetaan huomioon mainitusta tuomiosta saatavien ohjeiden yleinen luonne, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, jätetäänkö unionin oikeudessa jäsenvaltioille kuitenkin mahdollisuus vahvistaa tiukempia määritelmiä sellaisten palvelujen osalta, joista on kyse pääasiassa. Mainittu tuomioistuin huomauttaa tältä osin, että vaikuttaa siltä, että direktiivin 2014/24 19 artiklan 1 kohdassa ja 80 artiklan 2 kohdassa sallitaan – vaikkakin implisiittisesti – se, että jäsenvaltio voi rajata osallistumisen julkiseen tarjouspyyntömenettelyyn vain luonnollisiin henkilöihin tai tiettyihin oikeushenkilöihin. Kansallinen tuomioistuin täsmentää lisäksi, ettei julkisia hankintoja koskevan koodeksin 46 §:ssä säädetty rajoittava määritelmä koske muuhun jäsenvaltioon sijoittautuneita talouden toimijoita, koska niihin sovelletaan yleissääntöä, josta säädetään kyseisen koodeksin 45 §:n 1 momentissa, jonka mukaan – direktiivin 2014/24 80 artiklan 2 kohdan säännösten kanssa yhteensopivasti – mainitut toimijat voivat osallistua hankintamenettelyyn sen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella, johon ne ovat sijoittautuneet.

17 Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazion alueellinen hallintotuomioistuin, Italia) on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Ovatko direktiivin 2014/24/EU johdanto-osan 14 perustelukappale, 19 artiklan 1 kohta ja 80 artiklan 2 kohta yhdessä luettuina esteenä [julkisia hankintoja koskevan koodeksin], jolla Italia on pannut direktiivit 2014/23/EU, 2014/24/EU ja 2014/25/EU täytäntöön kansallisessa oikeusjärjestyksessään, 46 §:n kaltaiselle säännökselle, jossa osallistuminen arkkitehtuuri- ja insinööripalvelujen hankintaa koskeviin tarjouspyyntömenettelyihin sallitaan ainoastaan kyseisessä säännöksessä mainitussa oikeudellisessa muodossa perustetuille talouden toimijoille, joten talouden toimijat, jotka tarjoavat kyseisiä palveluja jossakin muussa oikeudellisessa muodossa, suljetaan kyseisten tarjouspyyntömenettelyjen ulkopuolelle?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään, onko direktiivin 2014/24 19 artiklan 1 kohtaa ja 80 artiklan 2 kohtaa, luettuina kyseisen direktiivin 14 perustelukappaleen valossa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa suljetaan pois voittoa tavoittelemattomien yksikköjen mahdollisuus osallistua insinööri- ja arkkitehtuuripalveluja koskevaan julkiseen hankintamenettelyyn, vaikka kyseiset yksiköt saavat kansallisen oikeuden mukaan tarjota asianomaisen hankinnan kohteena olevia palveluja.

19 Aluksi on todettava, että ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että pääasiassa sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaan Parsecin kaltaisella säätiöllä, joka ei toiminnallaan tavoittele voittoa, ei ole oikeutta osallistua insinööri- ja arkkitehtuuripalveluja koskevaan julkiseen hankintamenettelyyn, vaikka kyseinen yksikkö saa kansallisen oikeuden mukaan tarjota asianomaisen hankinnan kohteena olevia palveluja.

20 Unionin tuomioistuin on jo todennut 23.12.2009 annetun tuomion CoNISMa (C-305/08, EU:C:2009:807) 47–49 kohdassa sellaisen kansallisen lainsäädännön osalta, jolla on pantu sisäisessä oikeusjärjestyksessä täytäntöön julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/18/EY (EUVL L 134, s. 114), että jäsenvaltioilla on toki mahdollisuus säätää, että tietyt talouden toimijoiden luokat saavat tai eivät saa tarjota tiettyjä palveluja, ja että ne voivat antaa yksiköille, jotka eivät tavoittele voittoa ja joiden toiminta painottuu pääasiallisesti opetukseen ja tutkimukseen, luvan toimia markkinoilla tai kieltää niiltä markkinoilla toimimisen sen mukaan, onko kyseinen toiminta niiden tavoitteiden, joita varten nämä yksiköt on perustettu, ja näiden yksiköiden sääntöjen mukaista. Jos on niin tai siltä osin kuin on niin, että tällaiset yksiköt saavat tarjota tiettyjä palveluja markkinoilla, kansallisessa oikeudessa ei kuitenkaan voida kieltää näitä yksiköitä osallistumasta julkisiin hankintamenettelyihin, jotka koskevat samojen palvelujen suorittamista.

21 Tämä unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö on vahvistettu sekä mainitun direktiivin osalta (tuomio 9.12.2012, Ordine degli Ingegneri della Provincia di Lecce ym., C-159/11, EU:C:2012:817, 27 kohta ja tuomio 6.10.2015, Consorci Sanitari del Maresme, C-203/14, EU:C:2015:664, 35 kohta) että sen direktiivin osalta, joka mainitulla direktiivillä on korvattu, eli julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18.6.1992 annetun neuvoston direktiivin 92/50/ETY (EYVL 1992, L 209, s. 1) osalta (tuomio 18.12.2014, Data Medical Service, C-568/13, EU:C:2014:2466, 36 kohta).

22 Unionin tuomioistuimen mainittu oikeuskäytäntö ei ole mitenkään kadottanut relevanssiaan direktiivin 2014/24, jolla on korvattu ja kumottu direktiivi 2004/18, voimaantulon myötä. On nimittäin todettava, että sen lisäksi, että direktiivin 2004/18 1 artiklan 8 kohdassa ollut talouden toimijan käsite on

sisällytetty sitä olennaisesti muuttamatta direktiivin 2014/24 2 artiklan 1 kohdan 10 alakohtaan, viimeksi mainitun direktiivin 14 perustelukappaleessa todetaan nyt nimenomaisesti, että kyseistä käsitettä olisi tulkittava ”laajasti” sisällyttäen siihen kaikki henkilöt ja/tai yksiköt, jotka toimivat markkinoilla, ”riippumatta oikeudellisesta muodosta, jossa ne ovat päättäneet toimia”. Vastaavasti kyseisen direktiivin 19 artiklan 1 kohdassa ja 80 artiklan 2 kohdassa säädetään nimenomaisesti, ettei talouden toimijan ehdokkuutta voida torjua pelkästään sillä perusteella, että sen on kansallisen oikeuden mukaan oltava joko luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

23 Tästä seuraa, että tämän tuomion 20 ja 21 kohdassa mainitun unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti kansallisessa oikeudessa ei voida kieltää voittoa tavoittelematonta säätiötä, joka saa tarjota tiettyjä palveluja kyseisen valtion markkinoilla, osallistumasta julkisiin hankintamenettelyihin, jotka koskevat samojen palvelujen suorittamista.

24 Tätä tulkintaa ei voida asettaa kyseenalaiseksi kansallisen tuomioistuimen ennakkoratkaisupyynnössään mainitsemalla ja Italian hallituksen kirjallisissa huomautuksissaan esittämällä perusteella, jonka mukaan talouden toimijan käsitteen rajoittava tulkinta, joka arkkitehtuuri- ja insinööripalvelujen osalta sisältyy julkisia hankintoja koskevan koodeksin 46 §:ään, voidaan oikeuttaa ammattitaidon korkealla tasolla, jota edellytetään tällaisten palvelujen laadun takaamiseksi, ja väitetyllä olettamalla siitä, että tällaisia palveluja jatkuvasti, ammattimaisesti ja korvausta vastaan tarjoavat henkilöt ovat todennäköisemmin harjoittaneet toimintaansa keskeytyksettä ja osallistuneet ammatilliseen täydennyskoulutukseen.

25 Ensinnäkin on todettava, että kuten Euroopan komissio on huomauttanut, Italian hallitus ei ole osoittanut, että yhtäältä tietyn palvelun suorittamisen yhteydessä osoitetun ammattitaidon ja siten suoritetun palvelun laadun ja toisaalta sen oikeudellisen muodon välillä, jossa kyseisen palvelun suorittava talouden toimija on perustettu, olisi erityinen vastaavuus.

26 Siltä osin kuin on toiseksi kyse ”olettamasta” siitä, että arkkitehtuuri- ja insinööripalveluja ammattimaisesti ja korvausta vastaan tarjoavat henkilöt ovat todennäköisemmin harjoittaneet toimintaansa keskeytyksettä ja osallistuneet ammatilliseen täydennyskoulutukseen, on riittävää todeta, ettei tällaista olettamaa voida unionin oikeudessa hyväksyä, koska se on yhteensopimaton tämän tuomion 20 kohdassa mainitun unionin tuomioistuimen sellaisen oikeuskäytännön kanssa, josta seuraa, että kun tietty yksikkö saa kansallisen oikeuden mukaan tarjota insinööri- ja arkkitehtuuripalveluja asianomaisessa jäsenvaltiossa, siltä ei voida kieltää oikeutta osallistua julkiseen hankintamenettelyyn, joka koskee samojen palvelujen suorittamista.

27 Lopuksi on lisättävä, että unionin lainsäätäjä tiedosti sen merkityksen, joka julkisten palveluhankintojen ja rakennusurakoiden ja tiettyjen julkisten tavarahankintojen alalla on sillä, että ehdokkaiden ja tarjoajien ammattitaito on korkealla tasolla. Unionin lainsäätäjä on tätä varten direktiivin 2014/24 19 artiklan 1 kohdassa säätänyt mahdollisuudesta velvoittaa oikeushenkilöt ilmoittamaan tarjouksissaan tai osallistumishakemuksissaan hankintasopimuksen toteuttamisesta vastaavien henkilöiden nimet ja relevantit ammattipätevyydet. Kyseinen lainsäätäjä ei sitä vastoin ole tässä tarkoituksessa säätänyt minkäänlaisesta oikeudelliseen muotoon, jossa tällaiset ehdokkaat ja tarjoajat ovat päättäneet toimia, perustuvasta eriytetystä kohtelusta.

28 Esitettyyn kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 2014/24 19 artiklan 1 kohtaa ja 80 artiklan 2 kohtaa, luettuina kyseisen direktiivin 14 perustelukappaleen valossa, on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa suljetaan pois voittoa tavoittelemattomien yksikköjen mahdollisuus osallistua insinööri- ja arkkitehtuuripalveluja koskevaan julkiseen hankintamenettelyyn, vaikka kyseiset yksiköt saavat kansallisen oikeuden mukaan tarjota asianomaisen hankinnan kohteena olevia palveluja.

Oikeudenkäyntikulut

29 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kymmenes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta 26.2.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/24/EU 19 artiklan 1 kohtaa ja 80 artiklaa 2 kohtaa, luettuina kyseisen direktiivin 14 perustelukappaleen valossa, on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa suljetaan pois voittoa tavoittelemattomien yksikköjen mahdollisuus osallistua insinööri- ja arkkitehtuuripalveluja koskevaan julkiseen hankintamenettelyyn, vaikka kyseiset yksiköt saavat kansallisen oikeuden mukaan tarjota asianomaisen hankinnan kohteena olevia palveluja.

Allekirjoitukset